

Tüm âdâb-ı muaşeret kuralları hakkında bilgi verir misiniz?

Âdâb: Dinin gerekli kılıp, aklın da hoş gördüğü Allah rızasına uygun, zahiri ahlak olan hareket ve sözlerin hepsidir.

Âdâb-ı Muaşeret: İnsana hayat-ı içtimaiye ile olan münasebetlerini kolay, münasip ve hoş bir şekilde ifa etmesini öğreten bir sanattır.

İçtimai hayatta bize lazım olacak âdâb-ı muaşeret kaideleri kısım kısım incelenecektir.

I. SELAMLAŞMA ÂDÂBI

1. Selam verirken “Esselamu aleyküm”, selam alırken de “Ve aleykümüsselam” denmelidir.
2. Müminlerin toplu olarak bulunduğu herhangi bir yere girildiğinde, orada bulunanlara selam verilmelidir.
3. Yine bulunduğumuz bir topluluktan ayrılırken selam vererek ayrılmalıdır.
4. Selamı mümin insanlara vermek, böylece selamı müminler arasında yaymayı sağlamak.
5. Karşılaşan iki kişiden küçük olanın büyüğe, az olan grubun çok olana, yürüyenin oturana, vasıta üzerinde bulunanın yaya olana önce selam vermesi gerekmektedir.
6. Selamlaşmadan sonra iki elimizle sıkarak tokalaşmak.
7. Mübarek gün ve gecelerde ise selam verildikten sonra kucaklaşmak.
8. Sık sık görüşülen insanlarla tokalaşmalı, kucaklaşma ise uzun müddet ayrılma zamanında veya uzak bir yere gidip gelme durumlarında olmalıdır.
9. Özellikle buluş çağına ermemiş gençlerle kucaklaşma değil, sadece

---

tokalaşma yapılmalıdır.

Selamla İlgili Bilinmesi Gereken Hükümler

1. Selam verene cevap vermek vaciptir. Terk etmek ise zarardır ve haramdır.
2. Selama icabet topluluk içerisinde farz-ı kifayedir, içlerinden birisi cevap verirse diğerlerinden düşer. Fakat ikram ve muhabbet kastıyla hepsinin icabet etmesi daha iyidir.
3. Selama anında cevap vermelidir. Selamı geciktirmek münasip değildir.
4. Mektup, telefon ve herhangi bir vasıtayla selam gönderenin selamını almak da vaciptir. Bu sebeple okuduğumuz eserlerde bize hitaben selam verilmişse, selam almak gerekir.
5. Selama daima en güzeliyle mukabele edilmelidir.

Selamlaşmanın Caiz Olmadığı Yerler

"Selam" ismi Allah'ın ismi olduğundan temiz ve uygun olmayan yerlerde selam almak da, vermek de caiz değildir. Caiz olmayanlar şunlardır:

1. Def-i hacet yapana (tuvalet ihtiyacını giderene) selam verilmez. O haldeyken de selam verenin de selamı alınmaz.
2. Hamamda bulunanlara tesettüre riayet ettiğinde verilir; değilse verilmez.
3. Günaha sebep olan bir işte, yahut bizzat günahla meşgul olanlara da selam verilmez.
4. Kur'an okuyan, hadis rivayet eden, ilim müzakeresinde bulunan, vaaz eden ve ders okuyan kimselere de hayırlı işin kesilmesine sebep olacağından selam verilmez.
5. Ezan okuyan, kamet getiren ve namaz kılan kimselere de selam verilmez.
6. Bir fitneye sebep olacağı endişesi varsa genç ve yabancı kadınlara selam

---

verilmez. Yaşlı kadınlara ve mahrem olanlara verilebilir.

II. MİSAFİRLİK ÂDÂBI

a. Ev sahibinin uyması gereken adablar:

1. Ev sahibi giyim ve kuşamına özen göstermelidir.
2. Misafire güler yüz gösterip tatlı ve yumuşak bir sesle selamını almalıdır.
3. Misafirlerin istirahat etmeleri ve ev sahibinin yanında utançlarından yapamayacakları ihtiyaçlarını yerine getirmeleri için normal bir süre misafirleri yalnız bırakmalıdır.
4. Misafiri bekletecek kadar uzun süre yanından ayrılmamalıdır.
5. Misafire, maddi duruma sıkıntı vermeyecek biçimde ve tekellüfsüz yapılabilecek en iyi şekilde yemek hazırlanmalıdır.
6. Yemeği çok sessiz bir şekilde hazırlamaya dikkat edilmelidir.
7. Yemeği, “Buyurur musunuz, yer misiniz” şeklinde tatlı ve yumuşak bir sesle takdim etmek gerekir.
8. Misafirin yemek esnasındayken varsa istekleri yerine getirilmeli, yoksa memnuniyetleri artırılmalıdır. Fakat devamlı olarak “Ye!” dememelidir.
9. Misafire hizmeti ev sahibi veya hizmetçisi yapar. En güzeli olanı ev sahibinin hizmetidir.
10. Misafir eğer gece orada yatacaksa, kıbleyi ve helayı göstermelidir.
11. Misafiri uğurlarken yine güler yüz ve yumuşak bir şekilde davranarak uğurlamak gerekir.

b. Misafirin uyması gereken adablar:

1. Geleceği zamanı önceden bildirmelidir.

-
2. Misafirliğe giderken güzel giyinmeli ve görünüşüne dikkat etmelidir.
  3. Misafir eve girerken ev sahibinin iznini almalı ve sonra da selam vererek içeri girmelidir.
  4. Ziyaretçi, ev sahibinin namaz veya ihtiyaç giderme halinde olabileceği ihtimaline göre, normal aralıklarla üç defa kapıya vurmalı veya zil çalmalıdır. İçeriden kendisine cevap gelmemişse derhal ayrılmalıdır.
  5. Ziyaret maksadıyla gelecek olan misafirler davet edilmişse, davet edildikleri saatte gelmelidirler.
  6. Ziyaretimiz eğer davetsiz, gereksiz ve kısa süreliyse, yemek ve istirahat saatine rastlanmamasına dikkat edilmelidir.
  7. Sunulan yemeği beğenmezlik etmemelidir.
  8. Misafir, ev sahibinin gösterdiği yere oturmalı ve ev sahibini rencide edecek tavırlar takınmamalıdır.

III. ZİYAFET ÂDÂBI

1. Ziyafet verilen yere davet edilmeden gidilmemelidir.
2. Ziyafette, misafirlere ikramda bulunmak ve memnun edebilmek için yemekler kaliteli, çeşitli ve muvazeneli olmalıdır.
3. Ziyafetlerde, mümkün ise et yemeği bulundurulmalıdır.
4. Ziyafet vermek isteyen kişi, et yemeği yanında, hazmı kolaylaştırıcı özelliği sebebiyle, salata ve sebze yemeği bulundurmalıdır. Bu Kur'an'ın adabındandır.
5. Misafirlere, yemeği acele olarak hazırlamalı ve önce meyve ikram edilmelidir. Sonra salata ve etli yemek, sebzeli yemek, daha sonra da tatlı ikram edilmelidir. Bunların hepsi birden sofraya getirilmek suretiyle de sunulabilir.

Ziyafette Davetlinin Durumu

-
1. Davetli ev sahibinin haberi olmadan, yeni davetli getirmemelidir.
  2. Ev sahibi teklif etmediği müddetçe, ziyafette verilen yemeklerden bir kısmını istememeli ve evine götürmemelidir.
  3. Ziyafeti verenin iyi niyetine karşı, su-i ahlakta bulunmamalıdır.

IV. GİYİNME (KILIK KIYAFET) ÂDÂBI

1. Güzel giyinmeli kılık kıyafete ehemmiyet verilmelidir.
2. Her insanın kendine ait günlük olarak giyeceği elbise ve özel gün ve gecelerde giyeceği elbise olmak üzere iki çeşit elbisesi olmalıdır.
3. Müslümanlar kendi yaşadıkları ortam ve hayat şartlarının gerekli kıldığı, örf ve adetlerin uygun gördüğü tip ve şekilde elbise giymekte serbesttir. Ancak göz tırmalayıcı renk ve tip olmamalıdır.
4. Saçlarımızı taramalı, icap ederse kısaltmalıyız.
5. Erkekler katiyen altın yüzük takmamalı, ipek elbise giymemelidir. Erkekler gümüş yüzük takmalıdır. Yüzük sağ elin orta ve serçe parmağı arasına takılmalıdır.
6. Kişi maddi imkanına göre olan elbiselerden giymeli ve onu da temiz tutmalıdır.
7. Giyinmeden önce tuvalet ihtiyacını gidermeli, dişleri fırçalamalı ve abdest almalıdır.
8. Giyerken sağ taraftan giymeli, çıkarırken sol taraftan çıkarmalıdır.
9. Elbiseler düzgün kullanılmalı, sağa sola kırışik atılmamalıdır.

V. OTURMA - SOHBET ÂDÂBI

1. Nefret edilecek elbise giyilmemelidir.
2. Diğer oturan kişileri rahatsız edecek kokular sürünmemelidir.

-
3. Asık suratlı olmamalıdır.
  4. Geveze olmamalıdır.
  5. Söz hakkı olmadıkça sükût edilmelidir.
  6. Meclise sıkıntı vermemelidir.
  7. Oturanlar tarafından yer gösterilirse gösterilen yere, gösterilmezse en münasip göreceğimiz yere oturmalıyız.
  8. İki kişi arasında oturmak lazım gelirse mutlaka o iki zatın müsaadelerini rica etmelidir.
  9. Meclise girenlere yer verilmelidir.
  10. Ev sahibi misafirleri uğurlamalıdır.
  11. Toplantıda ayrı olarak ve gizli şekilde konuşup görüşülmemelidir.
  12. Toplantıda bulunan kimseleri rahatsız etmiş olmamak için, imkan nispetinde esnememek, eğer mecbur olunursa, el ile ağzı kapamak gereklidir.
  13. İmkan nispetinde öksürmemeye ve boğazını ayıklamamağa gayret etmelidir.
  14. Geçirmemelidir.
  15. Kendisinden yaşça ve bilgice yüksek olanlara hürmet etmelidir.
  16. Kendisinden büyük olanların yanında ayak ayak üstüne konulmamalıdır.
  17. Bacaklar öne uzatılmamalıdır.
  18. İki kat kambur vaziyette oturulmamalıdır.
  19. Oturduğumuz koltukta yatar gibi oturulmamalı.

---

20. Koltuđu sarsmadan oturmalı.

VI. KONUŞMA ÂDÂBI

1. Kendimizin konuşabileceği gibi, diğer insanlara da konuşma hakkı tanımalı.
2. Başkası konuşurken dinlemeli, daha lafını bitirmeden sözü kesilmemeli.
3. Büyüklerle konuşurken “Siz” diye hitap etmeli.
4. Herhangi bir toplulukla söz almadan konuşmamalı.
5. Canımızı sıkmış birine karşılık verirken nazik ve kibar olmalı.
6. Konuşurken başkalarını rahatsız edecek şekilde konuşmamalı.
7. Bir şey istediği zaman karşıdaki kişinin o andaki durumu göz önünde bulundurulmalı.
8. Bize bir iyilik yapılmışsa teşekkür edilmeli.
9. Daima samimi hava içinde olmalı, yapmacık hareketlerden kaçınmalı.
10. Etrafımızdakileri ilgi ile dinletecek mevzular bulmalı, konuşurken güzel kelimeler seçilmeli.
11. Toplulukla faydalı ve bilgili konuşmak gerekir.
12. Konuşmalarımız kısa ve öz şekilde olmalı.
13. Konuşurken kendimizden söz etmemeli, başkaları ile ilgili ileri-geri konuşulmamalı.
14. Bir kimseye özel hayatı ile ilgili sorular sorulmamalıdır.
15. Gereksiz yere hiçbir şiddet davranışına kapılmamalı.
16. Konuşurken bağırarak değil de, normal bir tonda, acele etmeden

---

konuşmalıyız.

17. Kalabalık yerlerde konuşurken kimseye “Canım, gülüm” gibi sözler sarf edilmemeli.

18. Resmi ziyaretlerde ise anlatılmak istenen şey, evvelce zihinde tasarlanarak kısaca söylenmelidir. Çünkü resmi ziyaret süresi kısadır.

19. Karşınızdakilerle yaşına ve seviyesine göre konuşmak lazımdır.

20. İyi bilmediğimiz meseleler hakkında söz söylenmemeli.

21. Küçüklerle konuşurken mümkün olduğu kadar ciddi hareket etmelidir.

22. Bir kimse ile konuşurken arada mesafe bırakmalıyız.

23. Gizli, özel konuşacağımız varsa, yalnız kaldığımızda ya da sakın bir yere giderek konuşmalı.

24. Konuşurken alay kastıyla el-baş veya kaş-göz işareti yapılmamalıdır.

25. Birkaç kişi ile konuşurken içlerinden yalnız birisinin yüzüne bakmamalıyız. Çünkü diğerlerine ehemmiyet vermemek olur.

26. Konuşurken yere bakılmamalıdır.

27. Misafirlğe gittiğimizde veya bir salona girdiğimizde etrafımıza baka baka konuşmamalıyız.

28. Konuşurken gülmek icap ederse, bu tebessüm derecesini aşmamalıdır.

29. Sözlerimizi tane tane söylemeliyiz.

30. Sözlerimize Allah'ın adıyla başlayıp “Hamd” ederek bitirmeliyiz.

31. Sohbetimizi şahıs, yer ve zamanı gözeterek, mukteza-ı hale uygun yapmalıyız.

VII. YEMEK ÂDÂBI

a. Yemek Yemeden Önceki Âdâp:

1. Öncelikle el ve ağız yıkanmalıdır.
2. Yemek yerde, sofrâ örtüsünün üzerinde yenmelidir.
3. Sağ dizini dikip, sol baldırı üzerine oturmalı, yere dayanarak yememelidir.
4. Şehvet için değil, ibadet için kuvvetlenmek niyetiyle yemelidir.
5. Acıkmadan yememelidir.
6. Getirilen yemeğe kanaat etmeli, güzel yemekler için tekellüf etmemeli ve zahmet çekmemelidir.
7. Birlikte yemek yiyeceği kişi kendisiyle yemeyince, yemeğe başlamamalıdır.

b. Yemek Sırasında Olan Âdâp:

1. Yemeğe başlarken besmele ile başlamalı, ortasında bu nimetleri veren Rahmet-i İlahiyi düşünmeli ve sonunda Elhamdülillah demelidir.
2. Sağ elle yemeli, tuz ile başlamalı, tuz ile bitirmelidir.
3. İyice çiğnemeli, yutmayınca ikinci lokmayı almamalıdır. Hiçbir yemeği beğenmezlik etmemelidir.
4. Kendi önünden yemelidir. Yemeğin ortasından yememelidir.
5. Ekmek, bıçakla ufak ufak dilimlenmelidir.
6. Yenmeyen şeyleri ekmeğin üzerine koymamalı, elini fazla ekmeğe sürmemelidir.
7. El ya da kaşığımızdan düşen tane ve ekmek parçaları, mutlaka temizlenip yenmelidir.

---

8. Yemek yenildikten sonra eller silinmelidir.

9. Sıcak yemeğe üflenmemelidir. Soğuyuncaya kadar beklemelidir.

10. Hurma, zerdali gibi sayılabilen yiyecekler yediğimiz zaman tek tek yenmelidir. Üçlü-beşli vs. gibi çift çift yenmemelidir. Çünkü Allah tektir, tek olanı sever.

11. Lüzumsuz ve atılması icap eden şeyler atılmalıdır.

12. Yemek arasında çok su içmemelidir.

c. Yemekten Sonraki Âdâp:

1. Doymadan elini yemekten çekmelidir.

2. Ekmek kırıntıları toplanmalıdır.

3. Tabaktaki artık yiyecekler sünnetlenmelidir.

4. Yemekten sonra “Elhamdülillah” denmeli ve yemek duası yapılmalıdır.

5. Önce eller, sonra ağız yıkanmalıdır.

VIII. SU İÇME ÂDÂBI

1. Bardağı sağ elle tutup “Bismillah” demeli ve üç nefeste ağır ağır içmelidir.

2. Ayakta içmemelidir.

3. Bardağın içinde yabancı madde olma ihtimaline binaen, önce bardağın içine bakmalı sonra içmeli.

4. Öksüreceği zaman, bardaktan ağızını ayırmalı.

5. Bir yudumdan çok içerse, üçe tamamlanmalıdır. Her defasında “Bismillah” demeli, sonunda “Elhamdülillah” demelidir.

6. İçmesi bitince “Allahu Teala’ya hamd olsun ki bu suyu tatlı ve leziz eyledi.

Günahlarımız sebebiyle tuz gibi acı yapmadı.” demelidir.

IX. YATMA ÂDÂBI

1. Erken yatıp erken kalkmalıyız.
2. Yatmadan önce dişleri temizlemek ve abdest almak gibi şahsi temizlik yapmalıyız.
3. Yatmadan evvel “*Fatiha, İhlas, Felak, Nas, Ayetü'l-Kürsi*” gibi faziletli sureleri okumak. 33'er defa “*sübhaneallah*”, “*elhamdülillah*”, “*Allahü ekber*” çekmek hayırlıdır.
4. Yatarken en az edep yerlerimizi örtecek büyüklükte üzerimize örtü örtmeliyiz.
5. Uykudan kalkar kalkmaz besmele çekmeli, dişlerin temizliğine, tuvalet ihtiyacını gidermeye, abdest alana öncelik tanıldıktan sonra herhangi bir işe başlamalıdır.

X. KUR'AN-I KERİM OKUMA ÂDÂBI

1. Hürmetle okumalıdır.
2. Yavaş okumalıdır.
3. Hz. Peygamberimiz (a.s.m.)'den veya Cebrail (a.s.)'den veya doğrudan Zat-ı Zülcelal'den dinler gibi okumak.
4. Tecvit kaidelerine uyup hakkını vererek okumalıdır.
5. Gösterişten uzak okumalıdır.
6. Güzel okumaya gayret gösterilmelidir.
7. Bu âdâplar Kur'an'dan çıkan manaları anlatan “Tefsir kitapları” için de söz konusudur.

XI. NAMAZ ÂDÂBI

-
1. Oturmada dizlere bakmalıdır. Rükuda gözler ayakların ucuna, ayakta iken secde bakar.
  2. Rükü ve secde tesbihlerini beş veya yedi kere okumalıdır.
  3. Namazı yerde veya yerde biten şeyde kılmak evladır.
  4. Sünnetleri hep bir yerde kılmamalıdır.
  5. Namazda çok okuyarak az rekat kılmak, az okuyarak çok rekat kılmak evladır.
  6. Mümkün mertebe öksürmemeye çalışmalıdır.
  7. Namazda huşu içerisinde bulunmalıdır. Yani bütün aza sakin, hareketsiz ve düzgün vaziyette göz secdede kalıp, namazın dışındakilerden alakayı kesmiş, kulak, dilin okuduğu şeyi dinlemekle ve zihin elimizden geldiği kadar manayı anlamakla meşgul olarak Rabb-i Teala'nın huzurunda, yanında kim olduğunu fark edemeyecek derecece bulunmaktır. Gafletle kılınan namazın sevabı çok noksandır.
  8. Tesbihlerde, Kunut ve diğer dualarda kalbi hazır bulundurmak.
  9. Dershanede vazifelendirilen kardeş namaz vaktinden on beş dakika evvel abdest alır ve bütün kardeşlere abdest almalarını hatırlatır. Böylece abdestler önceden alınarak sıkışıklığa meydan verilmez.
  10. Üstadımız ibadet vakitlerinde takvime göre amel ederdi. Bu hususu Bayram ağabey hatıratında şöyle ifade ediyor: Üstadımız Türkiye takvimine göre amel ederdi. Yeni tarz takvimden hatt-ı Kur'aniyeye çevirttirir; onu başucuna astırırdı. Şimdi olduğu gibi o zaman da Ramazanda bazen bir gün evvel oruç tutanlar, bayram edenler olurdu. Üstadımıza söyledik. O hiç ehemmiyet vermezdi. Hatta bir gün Tahir Ağabey "Bugün Arabistan'da bayram" dediğinde Üstad takvimi göstererek "Kardeşim ben Türkiye'ye göre amel ediyorum" diye cevap verdi. Bilahare dersinde "Ben de öyle yapsam fitneye vesile olur" demişti. (Son şahitler c.3 s.49)
  11. Ezan okunduktan sonra duası yapılarak namaz, vaktin evvelinde kılınır

---

Peygamber Efendimiz bu hususa dikkati çekerek “Namaz vakti nerede girerse hemen kıl. Çünkü fazilet vaktin evvelindedir” buyurmuştur. Allah’ı en çok razı eden amelin, vakti içinde kılınan namaz olduğunu ifade eden Peygamberimiz, bir başka hadisinde de: “Namazın ilk vakti Allah’ın rızasına, orta vakti Allah’ın rahmetine vesile olur. Son vakti ise Allah’ın affına vabestedir” buyurarak namazı ilk vaktinde kılmaya teşvik etmiştir. Çünkü onun rızası her şeyin fevkindedir. Sünnet-i Seniyyeye en ince teferruatına kadar müraat eden Üstadımız, bu hususta da titizlikle dururdu.

Komiser Abdurahman Akgül, mevzu ile ilgili hatırasını şöyle anlatır: “Son mahkeme sırasında, akşam namazının vakti girdi Bediüzzaman ayağa kalkarak “Ben namaz kılacağım” diye ısrar etti ve yürüdü. Sonra savcı bana işaret etti. Ben koluna girdim, kalemde namazını kıldı.” (Son Şahitler c.1 s.17-18)

Bayram Ağabey de bu konudaki hatırasını şöyle anlatır: “Üstadımız namaz vaktine çok dikkat ederdi. Namazı vaktinde kıları. Mesela: Isparta’dan çıktığımızda Emirdağ’ına beş dakika sonra varacak olsak bile Üstadımız, saate bakar, kış fırtına olsa beklemez, hemen namazı vaktinde kıları.

Kırlarda olsun, yolculukta olsun namazı vaktin evvelinde kıları. Bu mevzuda şöyle buyuruyor: “ Namazı vaktinde kılmanın ne derece tükenmez uhrevi bir sermaye olduğu anlaşılıyor ki, her namaz vaktinde alem-i İslam denilen muazzam camide yüz milyondan fazla cemaat-i kübra namaz kılıyor. O cemaatte her bir adam umum cemaate dua ediyor. “İhdine’s-sirata’l-müstakim” (Bizi doğru yola hidayet eyle.) diyor. Her biri umum cemaate hem şefaathçi, hem duacı oluyor.

Üstadımız 9. sözde her bir namaz vaktinin birer inkilab-ı azimin işaretatı ve icraat-ı cesime-i Rabbaniyenin emaratı ve in’amatı külliye-i İlahiyenin alamatı olduklarını ve borç ve zimmet olan farz namazın o zamanlara tahsisinin sonsuz, hikmetlerini uzun uzun anlatmaktadır.

12. Resul-i Ekrem Efendimiz cemaatle kılınan namazın tek başına kılınan namazdan yirmi yedi derece daha faziletli olduğunu ifade etmiştir. Bir başka Hadis-i şerifte ise “İki kişi de olsa birlikte namaz kılmak yalnız başına kılmaktan eftaldir. Cemaat ne kadar çoğalırca kılınan namaz Cenab-ı Hak yanında o kadar sevimli olur” diye buyurmuşlardır. Böylesine önemli bir sünnete ittiba ederek büyük fazilete nail olmak ve dershanedeki nizamı

---

sağlamak için orada bulunan bütün kardeşlerin bu hususa azami dikkat göstermeleri gerekir.

“Alem-i İslamiyet’in en acip harbi olan Bedir harbinde namaz vaktinde cemaatten hissesiz kalmamak için, düşmanın hücumu ile beraber mücahitlerin yarısı silahını bırakıp cemaat hayrına şerik olmak, iki rekat sonra onlar da hissedar olsun diye Fahr-i Alem (a.s.m.) bir hadis-i şerifiyle emretmesi (Emirdağ L. C.2 s.218) cemaatin faziletini ve ehemmiyetini gösteren muazzam bir hadisedir.

13. Namaz kılınan odaya terlikle girilmemeli halılar temiz tutulmalıdır.

14. Namazda bol elbise giyilmelidir. Çünkü namazın şartlarından birisi de setr-i avrettir. Setr-i avretin tam olarak sağlanabilmesi için elbisenin şeffaf olmaması ve vücut hatlarını belli etmemesi gerekir.

15. Temiz ve açık renkli bir çorabın giyilmesi yine necasetten taharetin tam olarak gerçekleşmesine yardımcı olacaktır. Hulusi Ağabey bu hususta şu hatırayı nakleder. “Hz. Üstad temizliğe çok dikkat ederdi. Her zaman bilhassa Barla’da iken üst üste iki çorap giyerdi. Namaza duracağı esnada üstteki çorabı çıkarır ondan sonra namaza dururdu.” (Son Şahitler c.1 s.325)

16. Yatak ve spor kıyafetiyle namaza durulmaz. Çünkü normal olarak insanların arasına çıkılmayacak elbiselerle namaza durmak namazın adabına aykırıdır.

17. Namazda bedeni ve elbisesi ile oynamak, mekruhtur.

18. Namazı tadil-i erkan ile kılmak farza yakın bir vaciptir. Azami dikkat gerekir. Ebu Yusuf’a göre farzdır. Riayet edilmemesi halinde namazın yenilenmesi gerekir. Tadil-i Erkan: Rükunları doğru yapmak demektir. Namazda tadil-i erkan ise namazın kıyam, rüku, sücut gibi her bir rüknünün sükunet, vakar ve itminan içinde yerine getirilmesi, acelecilik ve çabukluk gösterilmemesi demektir.

Bir Hadis-i Şerifte şöyle buyrulur: “İnsan namazını güzelce kılar, rüku ve secdelerini tam ve itidal üzerine yaparsa namaz ona şöyle der: “Sen beni nasıl koruduysan Allah da seni korusun” Şayet namazı kötü kılar rüku ve

---

secdeleri eksik ve noksan yaparsa bu sefer şöyle der: “Sen beni nasıl zayi ettin isen Allah da sana öyle yapsın.” Başka bir hadisinde: Kılınan namazı son namaz gibi kılar gibi huşu içerisinde kılmayı tavsiye eden Peygamberimiz diğer bir hadisinde de, Ebu Hureyre’nin rivayetine göre şöyle sormuştur. “Size namaz hırsızından haber vereyim mi?” “Ver Ya Resulallah” “Namaz hırsız, namazın rükuunu, sücudunu noksan yapan, hakkıyla yerine getirmeyen kimsedir.” buyurmuştur.

Bayram Ağabey hatıratında mevzu ile ilgili olarak şöyle demektedir:

“Üstadımız namazı huşu içinde kılardı. Sureleri okurken tane tane okurdu. Namaza dururken tam huzura vardığında, niyet ederken “Allahu Ekber” dediği zaman bizler arkasında korkardık. Mübalağa olmasın, ahşap bina sarsılırdı.” (Son Şahitler c.3 s.64)

Namazın bütün farz, vacip, adap ve mekruhlarını burada saymak hiç şüphesiz mümkün değildir. Biz burada daha çok iman ve Kuran hizmetini ferdin ruhunda, cemaat ve diğer şahıslardan daha çok intişarına vesile olacak bazı noktalarını tespit ettik. Bu konularda eksiği olanların ilmi halden bilgilerini tamamlamaları büyük bir zarurettir.

19. Namaza dururken ön safa durmalı, yaşlılar var diye geride durmamalıdır. Birinci safa sıkışma imkanı varken, ikinci safa durmak mekruhtur. Hadis-i Şeriflerde buyuruldu ki: En hayırlı saf, ilk saftır. Sevabı en az olan da geri saflardır. İlk safın fazileti bilinseydi oraya geçmek için kur’a çekilirdi. Namaz kılarken iyilere ilk safta, kötülere son safta bulunmak nasip olur. (Müslim)

Allah ve melekler ilk safta namaz kılanlara, salat ve selam eder. (Müsned)

20. Büyük camide ayaklar ile secde yeri arasından, küçük camide ayaklar ile kible duvarı arasından geçen günaha girer. “Namaz kılanın önünden geçmenin günahını bilen, geçmeyip yüz yıl durmayı tercih eder.” (İbn-i Mace)

21. Namazı bitiren kardeşler sessizce tesbihatı bekler. Sünnet ile farz, farz ile sünnet arasında konuşmak veya bir şey okumak sünnetin sevabını azaltır. Hatta “Sünnet kabul olmaz, tekrar kılmak lazımdır.” diyen alimler de vardır.

22. Namazın sonundaki tesbihatlar eksiksiz yapılır ve Kur’an okunur. Üstad

---

Hazretleri Cenab-ı Hakka vâsıl olacak tariklerin en kısa ve en selametlisi olan “aciz ve fakir ve şefkat ve tefekkür” tarikinin evradının yapılışını şu şekilde özetler: “...İttiba-ı sünnettir, feraizi işlemek, kebairi terk etmektir. Ve bilhassa namazı tadil-i erkan ile kılmak namazın arkasındaki tesbihatları yapmaktır.” (Sözler - 476)

Mevzu ile ilgili olarak yine Üstadımız: “Kardeşlerimizden birisinin namaz tesbihatında tekâsül göstermesine binaen dedim: Namazdan sonraki tesbihatlar Tarikat-ı Muhammediye’dir (a.s.m.). Ve velayet-i Ahmediye’nin (a.s.m.) bir evradıdır. O noktadan ehemmiyeti büyüktür...” (Kastamonu Lahikası - 103)

23. Bütün kardeşlerin mahreç ve tecvide riayet ederek Kur’an-ı Kerim okumasını öğrenmesi ve tesbihatı ezberlemesi Nur talebeliğinin en mümeyyiz vasfıdır.

24. Namaz tesbihatını müteakip ders yapılır.

Bayram Ağabey’in hatıralarında Üstadımızın akıl, kalp, ruh ve bütün latifelerin derse verilmesini temin için saati ters çevirdiğini ve Zübeyir Ağabey’in, vücuduna iğne batırarak dersleri dikkatle takip ettiğini anlatarak, Üstadın şu acip ifadesini nakleder: “Evlatlarım, bu ders yalnız bizi değil bütün kainatı alakadar eden bir derstir. Bu dersi mele-i âlanın sakinleri de dinliyorlar, bu ders çok mühimdir.”

25. Diğer nâfile ibadetler ihtiyara tabidir.

XII. NEZAFET - TAHARET - TEMİZLİK

Taharet, necaset denilen maddi pislik ve hades denilen ibadetlere mani hükmi kirlilik hallerinden temizlenmek, kalp, ruh ve fikri kötü düşüncelerden arındırmak demektir. Ahlak güzelliğidir. İslam’ın temizliğe verdiği ehemmiyeti aşağıdaki âyet ve hadisler bütün açıklığıyla ortaya koymaktadır.

Âyetler:

“Şüphe yok ki Allah tövbe edenleri de, (maddi-manevi kirlilerden) temizlenenleri de sever. (Bakara -222) “Bu abdest ve teyemmüm emriyle, Allah sizin için güçlük dilemez. Fakat sizi tertemiz etmek ve üzerinizdeki nimetini

---

tamamlamak ister. Ta ki şükredesiniz.” (Maide -6)

“Allah, üzerinize gökten yağmur indiriyor. Onunla sizi pisliklerden temizlesin diye.” (Enfal -11)

Hadis-i Şerifler:

“İslam, temizlik temeli üzerine bina edildi.” “Temizlik imanın yarısıdır.”
“Temizlik imanın kemalinden ve nurundandır.” “Allah temizdir, temizleri sever.”

“Namazın anahtarı taharet yani temizlik, başlangıcı tekbir, tamamlayıcısı da selamdır.” “Temizliğe devam et ki, rızkına genişlik verilsin.”

“İslam temizdir. O halde siz de temizleniniz. Çünkü Cennete ancak temiz olanlar girecektir.”

Üstad Hazretleri de maddi ve manevi temizliğe azami riayet ederek bize rehber olduğu gibi, Risale-i Nur'da ism-i Kuddüs'ün cilvesi ile kainat içersindeki zerrelere kürelere, havadan rüzgara, sineklerden semeklere, alyuvarlardan göz kapaklarına varıncaya kadar umumi temizliği veciz ifadelerle, mukni delil ve ispatlarla anlatarak temizliğin ehemmiyetine işaret eder.

Namaza mani olup olmama yönü ile temizliği veciz ifadelerle, mukni delil ve ispatlarla anlatarak temizliğin ehemmiyetine işaret eder.*(Detaylı bilgi için tıklayınız: [Necaset-i galîza ve necaset-i hafife kategorilerine aid olan necasetleri açıklar mısınız? Mezi galiz necaset midir?](#))*

XIII. TEMİZLİK ÂDÂBI

1. Ferdi Nezafet

A) Beden Temizliği:

“Her Müslümanın her yedi günde bir gün başını ve vücudunu yıkaması Allah'ın onun üzerinde bir hakkıdır.” (Hadis meali)

a) Saçlar: Yıkanmış, taranmış, normal kesilmiş olmalıdır. “Bir gün Peygamberimizin huzuruna saçı sakalı dağınık, kirli başlı bir adam girince

---

şöyle buyurdular: “Bu adamda, saçını yıkayacak kadar su, yatıştırarak kadar yağ yok mu idi? Nedir bu dağınıklık?”

b) Koltuk altı temizliği: Bütün peygamberlerin şeriatlarında var olagelen bu temizlik on-on beş günde, mümkün olamıyorsa kırk günü geçmemek suretiyle yapılır. Bu temizliğin cünüp iken yapılması mekruhtur. İşara-ül İ'caz tefsirinde bu konuda şu açıklama mevcuttur.

“Arkadaş! Zahire nazaran, haşırde, ecza-i asliye ile ecza-i zaide birlikte iade edilir. Evet cünüp iken tırnakların, saçların kesilmesi mekruh ve bedenden ayrılan her bir cüz'ün bir yere gömülmesi sünnet olduğu ona işarettir.” (İşârât-ül İcaz s.57-58)

c) Tırnak temizliği: Haftada bir yapılmalıdır. Tırnak kesiminde de cünüp iken yapmamaya dikkat edilmelidir. Vücuttan kesilen tırnaklarla traş edilen tüy ve kıllar rast gele atılmayıp toprağa gömülmeli veya göze görünmeyecek şekilde sarılıp çöpe atılmalıdır. “Tırnak kesiminin Cuma günü namazdan evvel yapılması daha faziletlidir.”

Tırnaklarımızı keserken evvela sağ elin şahadet parmağından başlamalı, sonra onun sağ tarafında bulunan parmakların tırnakları kesilmelidir. Daha sonra sol elin küçük parmağından başlayarak başparmakla nihayete erdirilmeli ve son olarak da kalmış olan sağ elin başparmağında bulunan tırnağı kesmelidir. Ayak tırnaklarına gelince: Sağ ayağın küçük parmağından başlayıp, sol ayağın küçük parmağında bitirmelidir.

d) Diş ve Ağız temizliği: Diş temizliği ve bakımı konusunda Resulullah Efendimiz hassas ve itinalı davranmışlardır. Ümmetine de bu ciddi mevzuda sık sık ikazda bulunmuşlardır. Bazılarını zikredelim: “Eğer ümmetime güç gelmeyecek olsaydı onlara her abdest vaktinde ağızlarını ve dişlerini temizlemelerini emrederdim.”

“Misvak ağız temizler, Allah'ın rızasını kazandırır.”

“Dişlerinizi temizleyiniz, zira bu hal mahza nezafettir. Nezafet ise imana râcidir. İman da sahibiyile beraber cennettir.”

Misvakın Peygamberimiz tarafından kullanılması ve birçok faydalarının

---

bulunmasına rağmen bugün kullanılan diş fırçaları da misvak yerini tutmaktadır. (Din İşleri Müşavere Kurulu'na göre) Ancak fırçaların naylon olanlarından kullanmalıdır.

e) Burun temizliği: Hava ciğerlere giderken burun tarafından süzülme ve böylece sık sık kirlenmektedir. Bu yüzden çok sık temizlenmesi gerekir. Burun temizliği konusunda Peygamberimizin emirleri şu şekildedir: "Herhangi biriniz abdest alacağı zaman burnuna su alsın sonra sümkürsün." "Herhangi biriniz uykudan uyanınca üç defa burnuna su alıp sümkürsün."

f) İstinca: Büyük ve küçük haceti yaptıktan sonra avret yerlerini temizlemektir. Bu temizlik müekked sünnettir. İstincanın Allah indindeki kıymet ve ehemmiyetini göstermesi bakımından İbn-i Abbas ve Ebu Hureyre'den gelen şu rivayet dikkat çekicidir. Kuba'lılar hakkında "Orada temizlenmeyi seven adamlar var." (Tövbe - 108) mealdeki ayet-i kerime nazil olunca Resul-i Ekrem (a.s.m.) onlara sordular.

- Allah sizi neden övüyor?

Onlar da bu suale: Biz def-i hacetten sonra su ile temizlenir istinca yaparız, cevabını verdiler.

Ayrıca Peygamberimiz (a.s.m.) "İdrar sıçramasından sakınız. Çünkü azabın çoğu bundan olacaktır." buyurmuşlardır.

B) Özel Eşya Temizliği:

a) İç çamaşırlar sık sık değiştirilmeli, ter kokusuyla insanlar rahatsız edilmemelidir.

b) Çorapların temizliğine özellikle itina gösterilir. Çıkarıldığı zaman giyilmeyecekse hemen yıkanır.

c) Herkes kendine ait yatak, çarşaf ve havlusunu kullanır, temizliğine itina gösterir. Dershaneye ait yatak, çarşaf havlu kullanılmaz.

d) Ayakkabılar boyalı ve temiz olarak kullanılır.

---

e) Kişi maddi imkanına göre olan elbiselerden giyinmeli ve onu da temiz tutmalıdır. Giyilen elbiseler düzgün kullanılmalı, sökükler varsa dikilmeli ve eşyalar sağa sola atılmamalıdır.

2. Mesken Nezafeti

a) Evin iç ve dış temizliğine itina ile bakılmalıdır.

b) Mutfak takımlarının temizliğine dikkat edilmeli, bulaşık olan yemek kaplarını yemekten sonra yıkayıp intizamla yerlerine yerleştirmelidir.

c) Yemek ve su kaplarının üzerini açık bırakmamalı, iyice örtmelidir.

d) Oturduğumuz evin sakinleri temizlik ve intizamdan büyük bir huzur duyarak hayatlarını sürdürmeli, hariçtekilere misal olmalıdır.

e) Dairenin girişinden başlayarak umumun temiz tutması gereken odalar, tuvalet, banyo, mutfak, mescit ve hol vs. gibi yerlerin temizliğine ehemmiyet vermelidir.

A) Odalar ve Balkon Temizliği:

a) Kitaplar, diğer eşyalar ve elbiseler düzenli yerleştirilir ve her an bu şekilde kalması temin edilir.

b) Balkon kirli bırakılmaz, çamaşırlar düzensiz şekilde serilmez ve kuruyanlar hemen alınır.

c) Haşarat-ı muzırra kabilinden böcekler varsa uzaklaştırılır.

B) Mutfak Temizliği:

a) Haftada bir zemin, mutfak dolapları, buzdolabı, pencereler temiz bir bezle silinir ve kurulanır.

b) Günün nöbetçisi vazifesini aksatmadan bu işleri titizlikle, şevkle ve hizmet anlayışı içinde yapar.

-
- c)** Ferdi temizlik kadar dersane temizliği de ehemmiyetlidir. Hususi eşyalarımızdan ziyade dersane (vakıf) eşyalarına ihtimam göstermeliyiz.
- d)** Dersane, vazife taksimi yapılarak (günlük, haftalık, aylık, senelik vs) temizlenir.
- e)** Yemekler vaktinde hazırlanır ve israf edilmez.
- f)** Yemekler, sofrada adabı ve sünnetlere uyularak yenilir.
- g)** Zikir, fikir ve şükür unutulmaz. Yemekten sonra dua yapılır.
- h)** Sofra ortada bırakılmaz. Bulaşıklar mümkün mertebe bekletilmeden yıkanır ve yerine yerleştirilir. Ocak silinir.
- ı)** Mutfak süpürülür ve kendinden sonraki nöbetçiye temiz olarak devredilir.
- i)** Yiyeceklerin üzeri açık bırakılmaz, iyice örtülür. Çöpler dökülür.

C) Tuvalet ve Banyo Temizliği:

- a)** Tuvalet, banyo, lavabo ve küvet kullanan kişi tarafından fayans, karolar ve ayna nöbetçi tarafından temizlenir.
- b)** Varsa asri tuvalet zaruret olmadıkça kullanılmaz.
- c)** Banyoda misafir için bulundurulmuş havlu başkası tarafından kullanılmaz. Şahsi eşyalar gelişi güzel bırakılmaz.

XIV. TUVALET ÂDÂBI

1. Lafza-i Celal yazılı yüzük ve Kur'an ayetleri ile tuvalete girilmez. Yüzük avuç içine çevrilebilir. Ayetler naylona sarılabilir.
2. Tuvalete girmeden önce "eûzü besmele" çekmeli, çıkarken "elhamdülillah" demelidir.
3. Tuvalete girmeden önce çoraplarımızı çıkarmalı, pantolonumuzu suyun sıçramayacağı kadar katlamalıyız.

-
4. Allah ve Peygamber ismi yazılı bir şey yanında bulundurmamalıdır.
  5. Tuvalete sol ayakla girmeli sağ ayakla çıkmalıdır.
  6. Kibleye, aya, güneşe karşı önünü ve arkasını dönmemeli, konuşulmamalı zikredilmemeli.
  7. Tükürülmez ve sümkülmez.
  8. Def-i hacet yaparken avret mahalline ve pisliğe bakılmaz.
  9. Otururken sol tarafa meyletmelidir.
  10. Tuvalet taşını ve tuvaletin kirli taraflarını temizlemelidir.
  11. Tuvalet taşına dışkı ya da sidik gibi şeyleri bulaştırmamalıdır.
  12. Taharet yaparken su ile temizlenmelidir.
  13. Ayakta bevl edilmemelidir.
  14. Def-i hacet anında mukaddes şeyler düşünülmemelidir.

XV. BANYO ÂDÂBI

1. Banyo yapmadan önce misvakla dişimizi temizlemeliyiz.
2. Banyoda Allah'ın huzuruna temiz çıkmak gibi, güzel düşüncelerle girmelidir.
3. Sol ayağımızla banyoya girmelidir.
4. Girerken *"Bismillahirrahmanirrahim, pisliklerin her cinsinden ve kovulmuş şeytanın şerrinden Allah'a sığınırım."* demeliyiz.
4. Banyoyu kimsenin göremeyeceği şekilde kapatmalıyız.
5. Hamamda setr-i avrete riayet etmeli ve peştamal giymelidir.

---

6. İlk girişimizde sağ ve sol omuzlarımızı yıkamalıyız.

7. Suyu lüzumundan fazla israf etmemeliyiz.

8. Banyoda suyun sıcaklığı gibi ürperten hallerde cehennemi düşünmeli, bununla cehennem arasında mukayesede bulunmalıdır.

9. Banyoda konuşmamalı, aşikare Kur'an ve ilahi gibi şeyler söylememelidir.

10. Akşama yakın, akşam ile yatsı arasındaki vakitlerde banyoya girilmemelidir.

11. Banyoda su dökünürken ayakta su dökünmelidir. Oturarak su dökünmemelidir.

12. Banyoda küçük büyük abdest bozulmaz. Peygamberimiz bu hususta da önemle durur:

“Sizden biriniz banyo yaptığı yere idrar etmesin. Sonra bu idrar ettiği yerden abdest almasın. Vesvesenin çoğu bundan ileri gelir.”

13. Banyo yıkanan tarafından güzelce temizlenir. Nahoş görüntülere meydan verilmez. Sabun, saç ve pis su artıkları giderilir. Kirli çamaşır asılmaz. Kirli olarak bırakılmaz.

14. Herkesin özel banyo peştamalı olur ve kendi peştamalını kullanır.

15. Banyodan evvel saç, bıyık gibi yerleri uzamışsa düzeltmeli ve kısaltmalıdır.

16. Koltuk altlarında biten tüyleri azami kırk günde bir yolmak ve tıraş etmek müstehaptır.

17. Kasıkları azami kırk günde bir temizlemek sünnettir.

18. Sağ gözümüze üç, sol gözümüze iki sürme çekmek ve sürme çekerken sağdan başlamak Peygamberimizin bir sünnetidir.

---

19. Kestiğimiz tırnakları, tüyleri bir parçaya sararak toprağa gömmeli ya da yakmalıyız.

XVI. EV İÇİNDEKİ ÂDÂPLAR

1. Evin içinin temiz tutulması gerektiği gibi, kapı önü ve etrafı da temiz tutulmalıdır.

2. Ev dayanıklı olmalıdır.

3. Uyurken evin içinde bulunan ocağın gazı kapatılmalıdır.

4. Evin önünde evin görünüşünü bozacak yahut gelenleri gidenleri rahatsız edecek bir şey varsa kaldırılmalıdır. Zira insanlara eziyet veren bir şeyi yoldan kaldırmak imanın bir parçasıdır.

5. Ev eşiğinde veya kapı önünde oturmaktan sakınmalıdır. Umumun faydasına olan yolu işgal etmek uygun düşmez. Oturmak gerekiyorsa yol payı verilmelidir.

6. İç çamaşırlarımızı insanların göremeyeceği şekilde kurutmalıyız.

XVII. YOLCULUK ÂDÂBI

1. Yolcu, yolculuk müddetince İslam adabına riayet etmelidir. Seyahate çıkmadan önce borçlarını ödemeli, emanetlerini iade etmeli, yol için helal para hazırlanmalı ve kendisine münasip düşen Salih bir arkadaş bulmalıdır.

2. Seyahatten önce bulunduğu muhitin din büyüğüne, ailesine, dostlarına, arkadaşlarına veda etmeli ve gideceği yer için bir ricaları olup olmadığını sormalıdır.

3. Yolculuğun sıhhat ve selameti için Allah'tan yardım talep etmelidir.

4. Yola çıkmadan önce iki rekat, vardığı yerde ve dönüşünde de, yine mümkün olursa ikişer rekat namaz kılmak müstehaptır.

5. Yola çıkmazdan evvel yedi fakire sadaka vermek hayırlıdır.

---

6. Kalanlarla helalleşip “Sizi Allah-ü Teala’ya emanet ediyorum. O emanetleri zayi etmeyendir. Hiç birinizi hak yoldan ayırmasın” denilir.

7. Yola çıkarken yedi Ayet-el Kürsi, her biri sıra ile ileriye, geriye (arkaya), sağa, sola, yukarıya, aşağıya doğru olmak üzere altı yöne ve yedincisinde kendisine bir kere okuyup Salavat-ı Şerife ile birlikte Peygamberimizin ruh-u şerifine hediye etmelidir. Nebiyyi Zışan’ın hürmetine selamete gidip gelmeyi, dünya ve âhiret işlerine hayırla muvaffak olmayı Cenab-ı Hak’tan dilemeliyiz.

XVIII. HASTA ZİYARETİ

1. Hasta olan kimseye ziyarete gitmeden evvel abdest almalı, abdestle Cenab-ı Hak’a dua ve temennide bulunmalıdır.

2. Müslümanlar hasta olan dostlarını, ahbablarını ve komşularını münasip zamanlarda gidip ziyaret etmeli, afiyetlerine duada bulunmalıdırlar.

3. Hasta ziyaretinde onlara ümitsizlik verici sözler değil, teselli verici sözler söylemelidir.

XIX. TAZİYE / BAŞSAĞLIĞI ZİYARETİ

1. Vefat sebebiyle ziyarete gidilirse, başsağlığı dilemeli ve hüzünlerini hafifleten şeylerden bahsetmelidir.

2. Her şeyin Allah (c.c.) tarafından ezelde takdir edildiğini ve sabırlı olmanın faziletlerini anlatmak lazımdır. Sabredilmezse Allah’a (c.c.) asi olunacağı hatırlatılmalı kalanlara uzun ömürler dilemelidir.

3. Ölen kimsenin kötülüklerinden konuşup, yakınlarını ve ailesini rencide etmemelidir.

XX. KABİR VE TÜRBE ZİYARETİ

1. Kabir ziyareti Şer-i Şerif nazarında müstehaptır.

2. Kabir ziyaretini temiz olarak, abdestli, gusüllü yapmalıdır.

-
3. Kabirde yatan ölünün halini tezekkür etmeli, müteessir olup ağlamalıdır.
  4. Kerahet vakti değil ise kabre karşı olmamak şartıyla Allah rızası için namaz kılmalıdır.
  5. Kabre ve umum kabirlere, dirilere selam verir gibi selam vermelidir.
  6. Mümkün ise dinen tergiş edilen Sure-i Şerifleri ve Ayet-i Celileyi yahut üç defa İhlas-ı Şerif suresini okumalı ve hasıl olan sevabı ve hasenatı evvela Peygamber Efendimizin Ruh-u Şerifleri vasıtasıyla o kabrin sahibi ile beraber bütün ehl-i imanın ruhlarına hediye etmelidir.
  7. Kabir ziyareti ayakta veya otururken de olur.
  8. Kabrin sağ tarafında durmalıdır.
  9. Yahudi ve Hıristiyanlar gibi kabrin etrafına tavaf etmemelidir.
  10. Kabre, taşlara ve parmaklıklara yapışmamalıdır. Hiçbir şeyi öpmemelidir.
  11. Kabirlere kandil ve mum yakmamalıdır. Çelenk koymamalıdır. Bu gibi şeyler mes'uliyeti muciptir. İslam dininde yasaktır. Çünkü israf haramdır.
  12. Kendisi ve ölü namına Allahu Teala'ya istiğfar etmelidir.
  13. Peygamberler, Ashab-ı Kiram, Ulema, Evliya, Sülehay-ı zevil ihtiram hazerâtı ile Cenab-ı Hakka tavassut etmelidir.
  14. Kabirden ayrılırken fatiha okuyup, kabulünü Allah'tan niyaz etmelidir.

XXI. HİZMET VE MUAMELAT

1. Dershanede:

Dershaneler, Nur hizmetinin ana merkezi aynı zamanda cami, mescid hüviyetinde olduğu için temizliği kadar hareket ve muamelatımızda (davranışlarımızda) Sünnet-i Seniyye ve Nurların ölçülerine bina ederek hizmete daha çok vesile olmaya çalışmak gerekir. Bu münasebetle:

---

a) İhlas ve uhuvvet düsturlarına riayet edilir. Bunun için on beş günde bir İhlas ve Uhuvvet Risaleleri okunur. Bilindiği gibi İhlas'ın başında "Bu lem'a laakal her on beş günde bir defa okunmalı" ibaresi vardır.

b) Üstadımızın ifade ettiği gibi, Sözler'i kendi malımız gibi kabul ederek onun neşrine büyük bir ihtimamla ve sadakatle çalışmayı en büyük vazife bilmek gerektir.

c) Dershanede yatma, oturma, konuşma ve bütün davranışlarda Sünnet-i Seniyye ölçüleri ve adab-ı muaşeret kaidelerine riayet edilir.

d) Dershanede, ders varsa görevli kardeşin dışındaki bütün derslane sakinleri derse katılır. Lüzumsuz yanan elektrikler söndürülür. Mutfak ve antrede konuşulmaz. (Ders dinleyenlerin dikkatini dağıtacak şekilde hareketlerden kaçınılmalıdır.)

e) Derslane sakinleri talebe derslerine istisnasız katılırlar.

f) Meşru bir mazereti yoksa diğer derslere de katılmaya çalışmalıdırlar. (Bu konuda Son Şahitler c.1 s.310'da Ahmet Gümüş Ağabeyin hatıralarına bakılabilir.)

g) Kardeşler her gün aksatmadan şahsi dersini yapar.

h) Misafir gelince temiz, düzgün bir kıyafetle kapı açılır. Güler yüzlü davranılır, tanışılır. Geldiği yerden hizmetler sorulur, ikram edilir. Gerekirse gezdirilerek yardımcı olunur. Ve mümkün mertebe garajdan uğurlanır.

ı) Mazereti olmayan kardeşler düzgün bir kıyafet ve çorapla misafirin yanında bulunurlar.

i) Az konuşulup mümkün mertebe Risale-i Nur okunur.

j) Hususan yüksek sesle konuşulmaz ve kahkaha ile gülünmez.

k) Derslane giriş ve çıkışları sessiz ve ciddiyetle yapılır.

l) Komşularla iyi geçinilir, rahatsız etmekten kaçınılır.

---

m) Perdesiz, elektrik yakılmaz gündüz tlsz durulmaz ve zaruret olmadıkça pencereden bakılmaz.

n) Kira vesaire gibi maddi meseleler vazifeli kardee aksatılmadan ve istenmeden verilir.

o) Uyku meselesi 28. Lem'a sh. 288'de izah edildiđi gibi Sünnet-i Seniyye llerine uyularak halledilmelidir.

p) Kardeşler arasında nezih ifadeler kullanılır.

2. Okulda ve Dışarıda

a) Bir Nur talebesi, özellikle dershanede kalan bir talebe, dershanede olduğu gibi okulda ve dışarıda da Nur'un izzetini korumaya elinden geldiğince gayret eder. Nur talebeliğinin şahsında göstererek numune-i imtisal olur.

b) Okula gidiş ve dnlerde, ihtiyaç ve ziyaret için, dışarıya ıkılarda mümkün mertebe yalnız çıkılmaz bir kardele beraber çıkılır.

c) Okulda kardeşler arasında azami tesanüt ve azami irtibat sağlanır.

d) Diğer cemaatlerle ller muvacehesinde iyi geinilir.

e) Talebe dersine getirebileceğimiz bir arkadaşımız varsa, münasip bir şekilde davet edilir.

f) Müsbet fikirli hocalarla tanışılır ve ziyaret edilir.

g) Okuldaki hademelere selam verilir ve hal hatır sorarak ilgilenilir. Mümkün mertebe onlarla iyi geinilir.

h) Derslerimizde başarılı olarak hocalarımıza ve arkadaşlarımıza kendimizi kabul ettirmeye alımalıyız.

ı) Hocalarla lüzumsuz mnakaalara girmeden, daha ziyade talebe arkadaşlarla ilgilenmeye alımalıyız.

---

i) Talebe arkadaşlarımızla münakaşa etmeden, Hizmet Rehberi'ndeki ölçü ve düsturlar muvacehesinde hareket etmeliyiz.

j) Çevremizdeki herkesle iyi münasebetler içinde bulunarak, mümkün mertebe örnek olmağa çalışmalıyız.

k) Üstadımız "**Nefsini ıslah edemeyen başkasını ıslah edemez.**" diyor. Öyle ise önce kendi nefsimizi ıslaha çalışmalıyız.

l) Muhatabımızın seviyesine göre mevzuları seçmeliyiz.

m) Daima iyiyi ve güzeli nazara verip, batıl şeyleri tasvir etmemeliyiz.

n) Kendimizi iyi yetiştirip, bilmediğimiz konulara girmemeliyiz.

o) Üstadımız "İmanî meselelerin münakaşa suretinde bahsi caiz değildir" diyor. Öyle ise biz de münakaşa etmemeliyiz.

ö) Hizmet Rehberi'ndeki düsturlar ve Sünnet-i Seniyye ölçüleri muvacehesinde, hâl ve hareketlerimizi kontrol etmeliyiz ve çevremize örnek olmaya çalışmalıyız.

Cenâb-ı Hak, fazl ve keremiyle, bu hizmette halisane, muhlisane bizi ve umum Risale-i Nur şakirtlerini daim muvaffak eylesin. Âmin... (Kastamonu Lahikası - 118)

(Suffa Vakfı Tüzüğü'nden alınmıştır.)